56e jaar. - Nr 22 Dit nummer bestaat uit 8 bladzijden. Zaterdag, 20 Februari 1909.

Uitgeversbureau in te Tongeren bij V. COLLÉP, uitgever en eigenaar van dit blad.

De POSTRIJDER verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen voor redaktie, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, Groote Markt, te Tongeren.

DE POSTRIJDER
DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement :

Drie maal per week : 6 fr. per jaar.
Twee - 5 -
Een - 4 -

Een blad afzonderlijk 10 centiemen.

De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.

Aankondigingen : 15 centiemen per drukregel.

Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of binnen in het blad 1 frank den drukregel.

EERSTE BLAD

TONGEREN, DEN 20 FEBRUARI 1909

GOD !

Er is geen God zoo hoorde ik lasteren bij het schepsel met rede begaafd, bij den mensch, het evenbeeld, naar de ziel, van den Schepper zelf.

En mijmerend trad ik de velden in, en vroeg aan de onredelijke schepsels, die rondom mij groeiden en leefden, of het waar was, dat er geen God is.

En, dadelijk kreeg ik een antwoord, heerlijk als engelenzangen, in volle akkoorden : Daar is een God ; oneindig machtig, wijs, schoon en goed, die ons schiep; wij zijn het werk zijner handen !

Ik luisterdedaan aandachtiger nog, naar de fluisterende stem, waarmee elk schepsel de wonderen verhaalde, welke aan hetzelfde geschiedden...

— —

Daar was een zaadje, in zakken geborgen ; het scheen dood, maar Hij bewaarde er de kiem des levens : 't Werd in de aarde gestrooid, er kwam verrotting ; maar de verrotting zelve was het leven. En dit leven werkte in de vruchtbare aarde, voud stoffen toebereid, en vormde vezeltjes, die de sappen opslorpten.

Het leven werd sterker, en het graantje verloonde boven den grond eene spruit, rood en groen welke het oog, vóór den winter, verlustigde.

De winter kwam, met zijne konde regenvlagen, met zijne sneeuw en ijskorsten, maar de Almachtige beschutte het teeder plantje, dat den mensch voeden moest. Niet een van hen verging.

En zoodra de zon weer warmte gaf, schoot het lustig omhoog, ellen hoog, met tengeren halm, dien de Alwijze van knoesten voorzag, opdat het niet breken zou.

De aar woelde dan uit den halm, van cellen voorzien, waar nu de Algoede het meel liet rijpen voor zijne kinderen.

O mensch, die God loochent, wat zijt gij blind en ondankbaar !...

— —

En de knoppen zwellen aan struik en boom, werpen hunne bruine schede af, en, netjes als door engelenhanden gevouwen, komen geelachtige en rooskleurige bladeren te voorschijn. Duizenderlei vormen van bladeren, elk in zijne soort onderscheiden, vertoonen zich : daar,drij samengesnoerd, als om ons de Drijvuldigheid in de Godheid te herinneren, daar eene, om den éénen Schepper te loven...

De bloemekens, die duizenden millioenen, die boom en weide sieren, mengelen hunnen lofzang, met al het geschapene.

Uit eene zwarte aarde, uit een groenen struik opgeschoten, waar haaldet gij de stof om uwe gele, blauwe, roode, purperen kelken te vormen ? Wie leerde u, dat gouden harteken te maken, met die spierwitte straaltjes ?

Was het de Almachtige die u bevool, zoo ons te leeren, ook een gouden hert te hebben, en stralen van liefdewerken uit te stralen tot onze natuurgenoten ?

Waar haaldet gij dien ambergeur, die de lucht te allen kanten balsemt ?

Wie leerde u, uwe kelken te sluiten bij duisternis en ongetij ?

O blinde mensch, die het blinde toeval of wat gij de natuur heet,opgeeft, als den maker en den bestierder van al die wonderen !...

En, terwijl ik voortmijmer, hoor ik de vogelen den Alzegenetaken God loven. Hoe vlijtig zijn zij bezig door den Alwijzen onderricht, in 't bereiden van bekwame nesten, in het opkweeken hunner jongen ! Hoe onbekommerd verwachten zij uit de hand van Degene die alles voedt, het zaadje en het wormken !...

O mensch ! wat zoudt gij gelukkig zijn, indien gij het licht uwer rede en het licht uws Geloofs gebruikt et, om uwen Heer en God te kennen. Zijne almacht, goedheid, heide, enz en om op Hem, in al uwen nood te betrouwen.

Orde en blijmend heerschen in de schepping, omdat daar alles aan den Schepper onderworpen is ; wanorde en droefheid woelen bij den redelijken mensch, omdat de mensch, God en zijn gebod miskent.

Weezen-slachtoffers der Vrijmetselerij.

De Katholieke Italiaansche pers komt op met alle recht tegen het feit, dat een aantal Sicilianische en Calabrische weezen zijn toevertrouwd aan inrichtingen, welke bestuurd worden door de protestantsche sekte der Waldenzen terwijl de ouders dier kinderen toch katholiek waren.

Men weet dat de regeering, om het grootste gedeelte dier kinderen onder dak te brengen, het initatief heeft genomen tot de stichting van een huis dat onder bescherming werd gesteld van koningin Helena.

Groote sommen werden door dit gesticht bij elkaar gebracht en nu is men tot de ontdekking gekomen, dat het bestuur er van is opgedragen aan eenige vrijmetselaars met Nathan, den burgemeester van Rome, aan het hoofd. Dit comiteit heeft van den beginne af niets anders gedaan dan zijn sectarichen geest getoond. Een gedeelte der weezen was geplaatst bij families te Napels, die voor de opvoeding zouden zorg dragen ; het Romeinsch comiteit heeft nu naar de families eene aankondiging gezonden, bestaande uit drie van hare leden, om die kinderen op te eischen.

Mgr Gottafavi, die door den Paus naar Sicilië gezonden was om voor rekening van den H. Stoel weezen op te nemen in de « Catalogna » verklaarde aan een dagbladschrijver dat hij steeds belemmerd was door de regeerings overheden welke onder invloed stonden van het Romeinsche komiteit. Onder andere staaltjes verhaalde de prelaat, dat de Catana de prefect hem op het laatste oogenblik verbood zijne kinderen in te schepen.

Na langdurige pogingen slaagde hij er eindelijk in om verlof te krijgen, ten minste de kinderen mee naar Rome te mogen nemen, wier levende ouders er in hadden toegestemd een bewijs te teekenen, dat zij hunne kinderen aan hem toevertrouwden.

Volkomen in de lijn van dezelfde bedoelingen is eene nota, welke het comiteit van het bestuur van het hospitaal « Regina Elena » heeft gezonden. Daarin wordt aangedrongen op eene welspeading, welke het zenden van kinderen naar den vreemde verbiedt. Dit is gericht tegen een plan van het Vatikaan, om een aantal der kinderen die door Mgr Gottafavi werden opgenomen, toe te vertrouwen aan priester Santol te Parijs.

't Is wel een teeken van den geest, waardoor de vrijmetselarij, zelfs in zulke teere aangelegenheden, zich bij al hare haudelingen leiden laat.

Gemeenteraad van Tongeren.

Zitting van Donderdag 18 Februari 1909.

Tegenwoordig : MM. Meyers, burgemeester, Delvigne en Modave, schepenen ; Deckers, Jacques, Neven, Schaetzen, Vanden Bosch, Van Ormelingen, Voncken en Zeegers, leden.

M. de Burgemeester deelt aan de leden van den raad het overlijden mede van zij e schoonzuster, Mevrouw Wodon-Jaminé, gisteren te Namen overleden. Hij heeft nietemin aan de vergadering van den raad willen tegenwoordig zijn, gezien de bijlangrijke punten die op de dagorde staan.

M. Delvigne maakt zich den tolk van de gevoelens die al de leden van den raad bezielen, met, in hunnen naam, zijne oprechte deelneming aan M. de Burgemeester uit te drukken in den rouw die hem komt te treffen.

M. Voncken namens de minderheid, sluit zich aan bij de woorden van M. Schepen Delvigne.

M. de Secretaris geeft lezing der bernadslaging waardoor voorgesteld wordt eene leening van 115,000 fr. te doen aan het Gemeentecrediet, voor de uitbreiding der electrische verlichting en den aankoop van een derde machien met toebehoorten. — Deze beraadslaging wordt goedgekeurd.

De rechtbank heeft besloten eene schatting te doen maken aangaande de verhooging van den weg op Henis. Om deze zaak te eindigen, stelt M. Cornet aan de stad voor, dat iedere belanghebbende partij de helft der kosten zal betalen.

De raad beslist dat iedere partij hare eigene kosten zal betalen.

De Heer Burgemeester van Vliermael laat het gemeentebestuur van Tongeren weten, dat binnen kort de gemeenteraad bijeen zal komen om de studiekosten te stemmen van den tram Tongeren-St-Truiden.

M. Neven vraagt dat de put op het Geebroeck in orde gebracht zou worden. Hij zegt ook dat de lantaarn die daar staat, nooit aangestoken geworden is.

M Modave antwoordt dat M. Jans reeds over langen tijd gelast geweest is deze zaak teregelen. Hij zal hem inlichtingen hierover vragen.

M. Neven klaagt over den ellendigen staat van den weg der Fonderie.

M. de Burgemeester antwoordt dat het Schepencollege aan den Wegenisdienst twee lastcohieren gevraagd had : het eene voor de kasseiing, het andere voor de plaveiing van dezen weg. Tot nu toe zijn deze stukken nog nog niet het College toegekomen.

M. Neven vraagt aan het College mededeeling van het dossier betreffende het kerkhof. Hij vraagt ook dat men op de dagorde der volgende zitting de kwestie zou brengen van den verkoop der boomen langs den weg naar Piringen, door de familie d' Spremont-Lynden.

M. Neven zegt dat, ten gevolge van den val van eenen steen, die aan den kerktoren was losgeraakt, men, om veiligheidswil, koorden gespannen heeft aan den voet van den toren Hij verzoekt het college aan het kerkfabriek te vragen, hoe het uitziet met de herstelling der kerk.

M. de Burgemeester antwoordt dat het kerkfabriek sedert lang reeds aan zijnen architekt, M. L'hoest van Luik, gevraagd heeft de plannen der herstelling op te maken. Tot nu toe heeft men nog niets ontvangen.

M. Schaetzen zegt dat de architekt een volledig plan vraagt van al de herstellingen die er te doen zijn. Om zulk plan te maken, zou men moeten stellingen plaatsen om al te maken herstellingen te kunnen onderzoeken. Dit werk zou omtrent 67,000 fr. kosten.

De raad gaat over tot de dagorde :

1. Electriciteitsfabriek. — Aankoop van een voltmeter.

De raad zal de inlichtingen van M. Gillon, over dit punt afwachten.

2. Voorloopige ontvangst van de werken der installatie van het electriciteitsfabriek en van de verlichting, en deel der vergoeding aan M. Gillon, Ingenieur-Raadgever. — Betalingen. — Verslag van M. Gillon.

In eenen brief aan het College gestuurd, zegt M. Gillon dat de stad eene voorloopige ontvangst der electrische inrichting kan doen, niettegenstaande de klein-gebreken die hij in zijn verslag heeft vermeld. Vervolgens het cohier van lasten, moet de voorloopige ontvangst gedaan worden, als de installatie gedurende drie maanden regelmatig en volledig gewerkt heeft : dan moeten ook de 5/10 der kosten betaald worden.

M Neven zegt dat de installatie niet regelmatig werkt. Als het kol wanit, komen de draden tegen elkander en slaan in brand. Over eenige dagen, brak een draad op het Droeck, hatgeen de verlichting in te stad ontredderde.

M Van Ormelingen denkt dat men de betaling der 5/10 niet moet weigeren : dit ware zich zeer streng toonen. Wij kunnen stellige voorbehoudingen maken en ons redelijk toonen, gezien den huidigen toestand der werken. Wij kunnen ook M. Gillon raadplegen, en bepalen dat de 4/10 die betaald moeten worden drie maanden na de voorloopige ontvangst, zullen voorbehouden worden tot alles in volmaakten toestand zal zijn.

De raad beslist M. Gillon te onderhooren, zaterdag aanstaande.

3 Installatie der electrieke verlichting in de woning van den Heer prefect van het Athenæum.

De raad heeft het verslag van M. Gillon, over deze kwestie,nog niet ontvangen.

4. Weldadigheidsbureel. — Begrooting van 1909.

M Jacques maakt verslag. Hij stelt voor den wensch uit te drukken, dat het Weldadigheidsbureel zijne tusschenkomst zou verleenen aan de Maatschappijen van Onderlingen Bijstand die hunne leden bijstaan in geval van ziekte, ze aansluiten bij de Lijfrentkas, enz.

De begrooting wordt goedgekeurd.

M. Neven zegt dat eene toelage van 1000 fr. verleend wordt aan de Damen van het Moederschap. Hij vraagt wat deze vereeniging is en welk doel zij heeft.

M. de Burgemeester antwoordt dat dit werk te Tongeren bestaat van over vijftig jaar, en eigenlijk het *Werk der Kindskorven* genoemd wordt. De arme familiën, ondersteund door het Weldadigheidsbureel, ontvangen een kindskorf bij de geboorte van een kind.

M. Neven zou willen dat deze kindskorven aan al de armen geschonken werden. Het Weldadigheidsbureel ondersteunt enkel de familiën met drie kinderen. De twee eerste kinderen kunnen dus van dit werk niet genieten.

5. Gemeentebegrooting voor 1909

M. de Burgemeester zegt dat de begrooting zes weken te laat ingediend wordt. Sedert drie maanden sluit het College kontrakten met M Siemens, en wijzigingen worden aan deze kontrakten gedaan. Het was dus onmogelijk de begrooting, zooals gewoonte, op 1ᵉ Januari in te dienen.

M. Neven zegt dat hij talrijke voorafgaandelijke opmerkingen te maken heeft. Hij vraagt om in eene volgende zitting te mogen beginnen en te eindigen.

De raad zal woensdag aanstaande bijeenkomen.

BUITENLAND.

Engeland. — IJSLIJKE MIJNRAMP. — TWEEHONDERD MIJNWERKERS BEDOLVEN. — De eerste pogingen tot redding zijn mislukt ten gevolge de aangerichte schade. Om 10 ure scheen de brand wat te verminderen, maar het was nog altijd onmogelijk neer te dalen. De gewone treurige tooneelen hadden plaats. Vrouwen en kinderen weenden en jammerden rond de mijn, roepend om hunne geliefden. Er blijft nog hoop, want men hoort geklop in de mijn.

Een dertigtal mijnwerkers werden gered. Acht lijken zijn reeds gevonden. Men vreest of iet wel mogelijk zijn zal de andere 110 nog bedolven mijnwerkers te redden

— Tot gisteren avond half elf was het nog onmogelijk geweest de, ten getalle van 130, bedolven mijnwerkers der West-Stanleymijn te bereiken.

— STEMRECHTVROUWEN IN BALLON — Ter gelegenheid der opening van het Parlement, hebben de stemrechtvrouwen hare verwachte betooging gehouden. Deze gebeurde thans onder vorm van een klein reisje door het luchtruim, in bestuurbaren ballon. De luchtvaarder,de heer Spencer, vergezeld van miss Muriel Matters, die de stemrechtbeweging leidt, steeg om 2 ure 's namiddags te Hendon, in het voorgeborchte van Londen op. Het inzicht der reizigers was om 2 u. 30 boven Londen te zweven en den stoet te volgen bij het uitkomen van het Parlement. Miss Matters zou, door een spreektrompet, eene redevoering houden en gedrukte strooibriefjes uit de mand werpen. Andere stemrechtvrouwen zouden den ballon in auto volgen.

Ongelukkiglijk was de wind niet gunstig ; de ballon dreef in eene andere richting over Londen en verdween spoedig aan den gezichteinder.

Lang heerschte groote onrust onder de stemrechtvrouwen over het lot hunner aanvoerster. Eindelijk vernam men dat de ballon behouden te Coulsdon was neergedaald.

— Soldaat en Leeuwin. — Een soldaat der bereden politie van Zuid-Afrika, Eagle genaamd, ontmoette, (naar het verhaal van een officier) toen hij op ronde was, een leeuw en eene leeuwin. Een eerste schot stelde den leeuw buiten gevecht, een tweede kwetste den schouder der leeuwin.

Toen Eagle eene derde maal vuren wilde, sprong het gewonde dier op hem toe wierp hem uit den zadel, het geweer middendoor brekend.

De soldaat ging een verwoeden strijd met de leeuwin aan, tot deze, half gestikt door de vuist, de Eagle haar met alle geweld in de keel duwde,de vlucht nam.

Door overtollig bloedverlies uitgeput, — de leeuwin verwondde hem gruwelijk aan den rechterarm — viel de soldaat neer en werd later door een voorbijgaand reiziger aangetroffen.

Men vreest den arm te zullen moeten afzetten.

Oostenrijk. — Aardbeving. — Dinsdag nacht heeft men rond 2 ure, in verscheidene districten eene aardbeving gevoeld die 10 minuten aanhield en vergezeld was van een onderaardsch gerommel.

De bevolking vluchtte vol angst het veld in.

— Sneeuwlawinen. — Volgens berichten uit Insbruck zijn woensdag in Zuid-Tirol groote lawinen neergekomen. In de buurt van Fucine is eene door 17 paarden getrokken sneeuwploeg door eene lawine bedolven. De bemanning, bestaande uit 4 personen, werd gered, hoewel gewond ; de paarden zijn verloren. In Bolentina moeten 6 huizen bedolven zijn, enz.

Italië. — Voor de slachtoffers. — De inschrijvingen voor den Paus bedragen nu meer dan 4 millioen.

Het bedrag der nationale inschrijving in België beloopt nu fr. 247,900,00 ; de pauselijke nieuwjaarsgiften bedragen bijna 190,000 fr.

— Nog schokken. — Telegrammen uit Messina vermelden hevige aardschokken zondag nacht vastgesteld, de hevigste sinds 28 december waargenomen. De op reede liggende schepen werden hevig geslingerd Gebouwen, door de vorige aardtrillingen gespaard, stortten in.

Ook te Milazzo, Catana en Palermo werden aardbevingen waargenomen.

— Thans bewaart men aan boord van een pantserschip, in het zich van Messina geankerd en onder bewaking van carabinieri's, eene aanzienlijke waarden, onder de puinen gevonden en minstens eene som van 50 a 60 millioen vertegenwoordigend.

Er liggen daar voor verscheidene millioenen rentetitels ; het andere bestaat in gouden geld en waardevolle voorwerpen.

Eene eigenaardigheid dezer vondst is de groote hoeveelheid aangetroffen gouden munt. Dit feit verklaart zich hierdoor : De Sicilianen hadden in 't algemeen maar weinig betrouwen in de bankiers en bewaarden het grootste deel van hun fortuin in goudstukken in hunne woning, geldstukken die dan bij erfenis overgemaakt werden. Aldus vond men muntverzamelingen, om een muntliefhebber te doen watertanden Enkele stukken dagteenen van uit de XVIᵉ eeuw.

De fortuin, in bankbriefjes gevonden, is ook zeer aanzienlijk.

En, daar niemand het opeischt, zal dit alles wellicht het eigendom van den Staat worden.

— In het Vatikaan. — Na de gelukzaligverklaring van Jeanne d'Arc, zegt de « Italie » zal de Paus op Hemelvaartdag overgaan tot de heiligverklaring der gelukzaligen Hofbauwer en Orial.

Deze heiligverklaring zal vooraf gegaan worden door drie consistories.

In het laatste zal de H. Vader nieuwe cardinalen benoemen en talrijke bisschoppen wijden.

Deze consistories zullen plaats hebben tusschen 10 en 20 mei.

Turkije. — Aardbeving. — Uit Smyrna wordt gesein : Woensdag morgen, ten 5 ure, had hier eene hevige aardbeving plaats.

Te Phocaea en te Menemen zijn vele huizen ingestort. Men spreekt van geene dooden.

Perzië — De groote aardbeving. — Men seint uit Teheran : De regeering meldt dat eene verschrikkelijke aardbeving heeft plaats gehad den 23 Januari in de provincie Luristan.

Alhoewel de provincie weinig bevolkt is, werden er ongeveer 60 dorpen totaal of gedeeltelijk verwoest.

Vele huizen in den aardbodem verdwenen. Er zijn 6000 dooden ; groote hoeveelheden vee zijn ook verdwenen.

De overlevenden, zonder middelen van bestaan, komen naar Bouroujour om hulp te vragen van de regeering.

Zou dit nu de aardbeving zijn, sterker dan die van Messina, welke in Januari door onze observatoriums werd waargenomen ?

De verwoeste streek bestaat uit hooge en lange valleien, gescheiden door gelijkloopende bergketens. Zij worden besproeid door de Dizfoul, zijrivier van de Kroen, en bezitten groote weiden, waar duizenden paarden grazen. De bevolking dier streek woont zeer verspreid en de dorpen, tellend hoogstens eenige honderde inwoners, liggen ver van elkaar. Deze bijzonderheid doet begrijpen op welke uitgestrektheid de ramp zich heeft doen gevoelen en hoe hevig zij moet geweest zijn.

De stad Bouroujour, waar de vluchtelingen heentrekken,telt eene 20,000 inwoners. Van 100 uren in den omtrek komen de menschen er stoffen koopen, in verwisseling van geiten, schapen, paarden, enz Zij is omringd door eenen zwaren muur van 10 kilometers omtrek.

Amerika. — Aardbeving. — Naar uit San Juan, Portorico, gemeld wordt, heeft men verleden woensdag over geheel Portorico zware aardbevingen gevoeld, die 20 seconden aanhielden. Onder de inwoners beerschte de grootste schrik.

— Nog de schouwburgbrand. — Een ooggetuige der ramp te Mexico seint dat er 310 dooden zijn ; een overgroot getal gekwetsten worden in de gasthuizen verzorgd.

Onder het beschermschap van den gouverneur Flores, werd eene inschrijvingslijst geopend, die reeds 10,000 dollars bedroeg.

BINNENLAND.

ANTIQUITEITEN, EXPERTIESEN, aankoop. Koopt insgelijks oude pianos clavecijns van de laatste eeuw.

César ZONDERVAN, de Lignestraat, 60, Brussel

LUIK. — Onvoorzichtigheid. — Een pijnlijk ongeval, toe te schrijven aan de onvoorzichtigheid van haar, die er het slachtoffer van geweest is, gebeurde Donderdag morgen in de Regencestraat. Vrouw Lambertina Simon, echtgenoote Castadot, woonachtig te Herstal, stond op het plat orm van den tram, toen zij tegenover het huis Mougnin wilde afstappen, terwijl het rijtuig voortrolde. Het kwam haar duur te staan : zij viel op de straatbeenen neer. Men nam ze op, om ze naar het naburig huis van den heer doctor Snyers te dragen, die bestadigde dat het slachtoffer kneuzingen bekomen had aan het rechterbeen. Men heeft ze naar het gasthuis van « Beieren » overgebracht. Haar toestand is niet onrustbarend.

Doctor Assen, Dartoisstraat, 10, Luik, Guillemins). Specialiteit : ziekten van de tanden.

— Men is voor het oogenblik eene zeer diepe groeve voor de riolen aan het maken op de St-Lambertusplaats te Luik. Donderdag morgen, rond 10 ure, waren eenige werklieden de groeve aan het verdiepen, juist tegenover den hooldingang van het Provinciaal paleis, toen eensklaps de genaamde Honoré Mengeroth, die zich ter diepte van 4 meters bevond, onder eenen hoop aarde begraven werd. Zijne werkgezellen snelden hem ter hulp, na eenige minuten, gelukte zij erin hem onder den hoop uit te halen. Mengeroth was nog bij kennis : hij had met het aangezicht op den rechterarm gelegen en zoo eene gewisse verstikking vermeden. Op het lijf had hij slechts eenige onbeduidende kneuzingen bekomen, doch hij kloeg over ge-

---

DE BOKKENRIJDERS in het Luikerland.

9ᵉ vervolg.

Het hooger gerecht van Vliermael belastte het hof van Bree, van Laurens Le R., en Hendrik De V., te veroordeelen om verwurgd en verbrand te worden. Zulks had plaats den 7 Januari 1790. Acht andere plichtigen werden veroordeeld om opgehangen te worden voor brandbrieven en diefstallen, te weten : Jacobus B., Jan C., Jan S., Barbara B., Antoon Van H., Michiel V., Hendrik H., Jan Br., Godfried Sch., Jacobus M., Godfried Dr., Jan C., Abraham M., Anna-Catharina R., Gaspard L. De strafuitvoering had plaats op verschillende tijdstippen, den 11ᵉ December 1789, den 7ᵉ Januari 1790, den 1ᵉ Februari 1790, den 13ᵉ Februari 1790, den 8ᵉ Januari 1791 en den 10ᵉ October 1791.

Verder treden wij daarover in eenige bijzonderheden.

Het hof van Eelen, in uitvoering van het bevel door het hooger gerecht van Vliermael gegeven, veroordeelde Jan Van D., tot de galg (29ᵉ Maart 1794); Mathias Van D., om de rechter hand afgekapt te krijgen, verwurgd en verbrand te worden (29ᵉ Maart 1794), Hendrik Dr., om opgehangen te worden (2ᵉ Maart 1794), Frederik L., Renier W., Willem St., Hendrik en Gerard J., allen om opgehangen te worden (22ᵉ en 23ᵉ Mei 1794) ; Jan L., werd veroordeeld om gevangen genomen te worden (11ᵉ April 1794).

Laurens Str., en Willem J., werden door het hof van Bocholt veroordeeld om opgehangen te worden, den 28ᵉ December 1789, voor diefstallen begaan bij Adriaan Reynders, te Caulille, en in de kapel dier plaats. De strafuitvoering had eenige dagen daarna plaats.

Lucia Tr., maakte al hare medeplichtigen aan het gerecht bekend. Zij werden ter dood veroordeeld, voor brandbrieven en diefstallen, op aanvraag van Vandecruys, luitenant-drossaard van Pelt en drossaard van Bocholt. Het waren Lucia Tr., Maria H., Arnold Van de W., en Willem J., bijgenaamd Stepels.

VII. — Te Neer-Oeteren, Op-Glabbeek en Bree.

Neer-Oeteren was eene heerlijkheid der abdij van Thorn, gelegen in het graafschap Loon. De schout en de helft der schepenen van het gerechtshof werden genoemd door de abdis, de andere helft der schepenen en de schrijver, door den prins van Luik, in zijne hoedanigheid van graaf van Loon. Het hof moest het bevel ontvangen van twee kommissarissen, waarvan de eene genoemd was door den prins en de andere door de abdis en ook bijeen in beroep gaan.

Dit hof onderzocht in 1794 het proces Jan M., wever van Neer-Oeteren, bijgenaamd *Oosterbosch*. Den 24ᵉ Januari van dat jaar, werd die gevangene tot de pijnbank veroordeeld, op bevel der twee kommissarissen. Den 27ᵉ, werd hij op de plaats der pijniging gebracht, en in tegenwoordigheid gesteld van den beul met al zijne werktuigen. De schepenen Thijs, Janssen, Vlemelynx en Verheyen vroegen hem dan of hij niet verkoos alles te bekennen, in plaats van de pijniging te ondergaan. Jan M., bleef de feiten loochenen, die men hem ten laste legde. Dan kreeg hij, in tegenwoordigheid van de schepenen en onder de kontrolie van dokter Magnée, de *Spanische stiefels* aan.

Dit pijnigingstuig drukte, bij middel van schroeven, de beenen en de voeten al een sterker, en werd daarom ook op andere plaatsen wel eens *schreuschroeven* gebeeten.

Hij bleef er twee uren in zitten en, gedurende dien tijd, antwoordde hij op de vragen, die hem gesteld wierden en bij bekende het volgende :

Over twee of drie jaar, was hij op zekeren avond zeer laat in de herberg van Bellen, te Neer-Oeteren, met zekeren Antoon, bijgenaamd Kretskens, die over vijf of zes jaar op het goed van Kretskens gewoond had en nu te Op-Oeteren verbleef ; in dezelfde herberg bevonden zich Antoon M., en Willem M., van Op-Oeteren ; toen zij samen naar huis keerden, besloten zij eenen brandbrief te leggen aan het huis van Pieter Thijsmans ; drie of vier dagen later, is Jacob P., met zijn vader Hendrik P., hem te Neer-Oeteren komen roepen, en zij zijn samen tot in het veld gegaan, tusschen Nijs en het dorp, waar zij de drie voornoemde van Op-Oeteren aangetroffen hebben ; den volgenden nacht heeft Antoon Kretskens aan het huis Thijsmans eenen brandbrief gelegd, waarin hij tien kronen eischte ; later ging hij naar de aangeduide plaats, om het geld te nemen, maar er was niets gelegd. Dezelfde Antoon Kretskens heeft nog eenen brandbrief gelegd, waarin hij honderd guldens eischte, aan het huis Thijs Immelen te Neer-Glabbeek, gelijk hij zelf verteld heeft aan Jan M., in tegenwoordigheid van Willem en Antoon M., en van Jacob P., ; het geld moest aan de Gruytrodeshoeve gelegd worden ; toen Antoon Kretskens het meende te gaan halen, werd hij weggejaagd door mannen, die daar de wacht hielden en die op hem schoten. Jan M., bekende verder nog meegedaan te hebben aan den diefstal begaan in een huis te Rothem, met Hendrik P., dezes zoon, Jacob P., Antoon Kretskens, Antoon M., Willem M., en Thomas L., van Op-Oeteren ; het lijnwaad en de kleederen, die er gestolen werden, zijn verkocht geworden door Antoon Kretskens en ieder van hen heeft zes schillingen voor zijn aandeel gekregen.

Des anderdaags gaf men aan Jan M., lezing van zijne bekentenissen, zonder dat hij aan eenige pijniging onderworpen werd ; hij hield alles bande en bevestigde wat hij gezegd had.

Den 13ᵉ Februari 1794, veroordeelde het hof van Neer-Oeteren Jan M., ter dood.

« Wij schepenen der heerlijkheid en justitie Neer-Oeteren ons vervoegt hebbende op onsen gewoonen richterstoel, ingevolg leeringe en recharge der eedele eerenfeste heeren commissarissen-deciseurs ons wettig opperhoofd, verklaren den lieven officieren wel gefondeert om den gevangen Jan M., alias Oosterbosch te doen brengen ter plaetse van supplicie, aldaer gekomen zijnde te stellen een puel en worgen tot er de dood op volgt en het dood ligchaem in asschen verbrandend, tot spiegel van anderen, condamneerende den selven gevangen in de kosten, ter onser behoorlijke taxatie en moderatie. Actum et pronunciatum in judicio de Neeroeteren, hac 13 februarii 1794. »

Den 1ᵉ Maart 1794, verklaarde de veroordeelde vrijtijds, na gebieht en de dertige Communie ontvangen te hebben, en zonder in de boeien of in de tortuur te zijn, dat al wat hij bekend had waar en echt was. Dien zelfden dag werd hij gehalsrecht.

In het zelfde jaar 1794, kwam ook het proces Hendrik P., voor het hof van Neer-Oeteren. Den 1ᵉ Februari, werd hij veroordeeld om de pijniging te ondersteuen, volgens bevel gegeven door de kommissarissen. Den 4ᵉ Februari, werden hem de Spaansche laarzen aangezet, omdat hij alles loochende. Hij onderging de pijniging in tegenwoordigheid van dokter Magnée. Ondervraagd door de rechters, deed hij de volgende bekentenissen :

Hij had meegedaan in den diefstal, over drie jaar, bij Liebes te Op-Oeteren, op de Houw ; het ontwerp van dezen diefstal te plegen werd opgemaakt in het huis van Gerardus M., te Op-Oeteren, door den genoemden Gerardus, met zijnen zoon Antoon, woonachtig te Peer, op het goed van Jan Cops, en Jacobus P., zoon van den betichte ; zij hebben er geld gestolen en meubelen, die verborgen werden bij Jentje B., op den Roesterberg ; Hendrik P., heeft zeven schellingen voor zijn aandeel ontvangen van de gestolen meubels. 's Anderdaags, 5ᵉ Februari, deed hij nog bekentenissen, zonder aan de pijniging onderworpen te zijn, namelijk : aan den diefstal bij Liebes hebben nog meegedaan, Antoon, die op het goed Kretskens te Neer-Oeteren gewoond heeft, Jan M., wever te Neer-Oeteren, Francis, woonachtig op den Roesterberg, te Op-Oeteren, Pieter Fr., bijgenaamd Cassis, insgelijks woonachtig op den Roesterberg, Jentje B., Hendrik N., van Op-Oeteren en Hendrik D., Ant. Kretskens heeft eenen brandbrief geschreven naar Thijsmans, te Op-Oeteren ; hij heeft eenen tweeden brandbrief geschreven naar Immelen, te Neer-Glabbeek ; hij heeft eenen derden geschreven naar Joseph Niesen, te Gruitrode en is het geld gaan halen op de aangeduide plaats, geld, waarvan Hendrik P., zeven schellingen ontvangen heeft. Aan den diefstal bij Jacob Leyssen op de Houw gepleegd, hebben meegedaan Frans, zoon van C., op Scheen, Pier, woonachtig op het goed van Vaes Cops aan den Dennenbosch, de zoon van Rentje N. van Op-Oeteren en Hendrik D., ; zij hebben meubels gestolen, waarvan Hendrik P., zeven schellingen ontvangen heeft. Den avond van dien dag (5ᵉ Februari) gaven de rechters lezing van zijne bekentenissen, aan den beschuldigde, *los van ijser en banden*, en hij hield alles staande.

Den 13ᵉ Februari 1794, werd hij ter dood veroordeeld door het volgend vonnis :

« Wij schepenen der heerlijckheid en justitie Neeroeteren ons vervoegt hebbende op onsen gewoo lijken richterstoel, ingevolg leeringe en recharge der eedele eerenfeste heeren commissarissen-deciseurs ons wettig opperhoofd, verklaeren den lieven officieren wel gefondeert om den gevangen Hendrik P., te doen brengen ter plaetse van supplicie, aldaer gekomen synde te stellen aen eenen puel en worgen tot dat er de dood op volgt en het dood ligchaem in asschen verbranden, tot spiegel van anderen, condamneerende den selven gevangen in de kosten ter onser behoorlijke taxatie en moderatie. Actum et pronunciatum in judicio de Neeroeteren, hac 13 februarii 1794. »

Den 1ᵉ Maart daaropvolgend, werd hij gehalsrecht na gebieght en gecommuniceerd te hebben. Voor de halsrechting bevestigde hij nog eens al wat hij verklaard had.

Wij treffen ook nog eene bijzonderheid aan over het gerecht van Neer-Oeteren in een smeekschrift, waarin de beul G. Hamel van Luik, op 14ᵉ Mei 1794, eene vergoeding vraagt aan de afgevaardigden der Staten : « Op de laatste plaats, zegt hij, heeft uw zeer ootmoedige dienaar zich nog naar Neer-Oeteren, bij Maeseyck, begeven, waar vier plichtigen op de pijnbank gebracht werden en vijf gehalsrecht, waarvoor hij maar eene zeer geringe vergoeding gehad heeft. »

Het gerechtshof van Op- en Neer-Glabbeek vroeg geene voorafgaande bevelen van een hooger gerecht in lijfstraffelijke zaken, maar het moest voorafgaandelijk het gevoelen raadplegen van éénen rechtsgeleerde, om iemand doen aan te houden of op de pijnbank te brengen en van twee rechtsgeleerden, om ter dood te veroordeelen.

G. C Beurskens was schout van dat gerechtshof in 1794. Van de zeven schepenen, zetelden F. Boonen, P. Geelen, J. Lemkens en A. Jansen in de zaak Antoon M., bijgenaamd Kretskens.

De schout, ingelicht door de bekentenissen der twee gehalrechten van Neer-Oeteren, over de misdaden begaan door Antoon Kretskens, moest eerstens de hoofdbewijzen dier misdaden doen bestatigen. Hij deed dan Mathijs Immelen voor het hof van Neer-Glabbeek verschijnen en hij verzocht de schepenen dien man te ondervragen over de brandbrieven die aan zijn huis gelegd werden. Den 28ᵉ April 1794, verscheen Immelen voor het hof en hij verklaarde dat, van 29ᵉ Juni tot 25ᵉ December 1790, aan zijne woning zes brandbrieven gelegd werden, waarin men hem dwong honderd gulden op de Gruitroye Houw te leggen, met bedreiging van zijn huis in brand te steken ; den eersten en den tweeden keer had hij ieder maal vijf en twintig gulden gelegd, die weggehaald werden ; de zesde maal, in de maand December, plaatste de drossaard Clercx, die van het feit gehoord had, eene wacht. Deze wacht loste een geweerschot op eenen man, die in den nacht tot de plaats meende te naderen.

Het hooldbewijs van de misdaad, te Neer-Glabbeek gepleegd, bestatigd zijnde, legde de Schout het hof de bekentenissen en de beschuldigingen voor, van de twee gehalsrechten van Neer-Oeteren, en hij uitte het verlangen van Antoon Kretskens te zien gevangen nemen. Het hof, na een overeen-temmend bericht ontvangen te hebben van den rechtsgeleerde N. A. Vanderhorcht van Maeseyck (30ᵉ April), gaf den Schout het bevel van den plichtige doen aan te houden (3ᵉ Mei 1794). Antoon Kretskens werd gevangen genomen den 8ᵉ Mei en in het gevang gezet.

De Schout deed ook het hooldbewijs bestatigen van de misdaad begaan bij Pieter Thijsmans van Op-Oeteren. Deze verscheen op zijn verzoek voor het hof van Op-Oeteren, den 10ᵉ Mei 1794, en verklaarde dat, in de maand Juni 1790, twee brandbrieven aan zijn huis gelegd werden, waarin stond dat hij honderd gulden moest leggen op eenen voetweg tusschen Nijs en het dorp, zoo niet zou zijne woning in brand gestoken worden. Hij legde geen geld, maar deed gedurende meer dan een jaar de wacht houden. Deze getuigenis werd door den Schout Beurskens aan het hof van Neer-Glabbeek overhandigd.

Op verzoek